

Сапери (уривок)

Сергій Гридін

Увага! Ви читаете уривок з твору (ознайомчий фрагмент). Купуйте книжку [на сайті видавництва Академія](#).

1

Коли в передпокої двокімнатної "хрущовки" о десятій вечора пролунав гучний дзвінок, Федір Говоруха, що відпочивав після трудового дня, здригнувся. У такий час до них уже давно ніхто не приходив, тим більше без попередження.

Син, Віктор, одружився і з сім'єю вже кілька років живе окремо. Говоруха допомагає їм винаймати квартиру, взявши на себе витрати за комуналку. Спочатку син приїздив раз у два тижні, потім дедалі рідше, а тепер узагалі навідується два-три рази на рік: на дні народження батьків і ще на якісь свята. Та якщо вже зовсім засумуєш, можна сісти в машину і провідати його.

А потім з'явилася на світ найбільша втіха Говорух — внучка Вікторія, беззубе диво. От тільки невістка їхні візити чомусь не дуже любить, тож доводиться бувати там рідко. Тішаться, коли молодим іноді треба кудись зникнути на якийсь час, бо тоді малу привозять до Говорух.

Говорухи, залишившись удвох, потихеньку звикали до нового життя. Уже і свій режим дня "відпрацювали". У "пізній" час вони точно нікого не чекали — збиралися лягати спати.

— Федю! — гукнула з кухні Інна. — Подивись, хто там, у мене руки мокрі, — додала роздратовано. Говоруха, відірвавшись від телевізора, де транслювали новини про те, що відбувалося під Луганськом, почала папав до входних дверей. Клацнувши замком, відчинив їх. На порозі стояла миловида жіночка середніх років із дуже втомленим поглядом. У руках тримала затерту течку.

— Говоруха Віктор Федорович? — чи то запитала, чи ствердила вона, офіційно насупивши брови. Федір, відкашлявшись, мовчки кивнув. — Розпишіться тут! — жінка всунула йому в руки якісь папірці й дешеву кулькову ручку.

Говоруха автоматично поставив у вказаному місці свою закарлючку. Незнайомка вихопила підписаний папірець, тицьнувши інший, і неквапом пішла вниз. Федір, застигши від здивування, стояв у дверях.

— Ну що там? — вивела його з оціпеніння дружина. — Рахунок принесли? — збайдужіло махнула рукою і сховалась за дверима ванної кімнати.

Федір зачинив двері, повернувся в кімнату і тільки там розгорнув складений удвоє папірець: "...прибути до призовної дільниці за адресою...", "при собі мати документи...". Мотнув головою, пересвідчуючись, що це не галюцинації. Яка повістка? Йому!? Перечитав текст ще раз. Ні: "Говоруха Віктор Федорович"... О Боже, так це ж синові!

— Ти чого тут? — вийшла з ванної дружина. — Чому в спальню не йдеш? — знизала плечем.

Федір неуважно ковзнув поглядом по її фігурі і важко опустився на диван. Якусь хвилину сидів, понурившись, мовчки. Відтак звівся на ноги, відчинив шухляду комода, покопирсався в ній, дістав свій паспорт і поклав біля телевізора. Повістку сховав за обкладинку.

— Збираєшся кудись? — поцікавилася. — Навіщо документи? — кивнула на тумбочку.

— Повідомлення принесли, — не відриваючи погляду від екрану й намагаючись говорити спокійно, вичавив із себе Федір.

— Яке? — не зрозуміла дружина.

— На пошту треба завтра забігти. Якийсь лист прийшов.

— І чого так пізно ходять? Люди вже спати збираються, а вони свої папірці тягають, — сказала насупившись.

— Угу, — погодився задумливо Федір.

Звівшись із дивана, неквапом пішов до спальні. Там акуратно повісив одяг на велотренажер, який безвідмовно служив вішаком. Купили його років зо три тому. Інна, надивившись передач про товстунів, які за кілька місяців ставали мало не супермоделями, захотіла мати ідеальну фігуру, хоча, на думку Федора, вона (фігура) і так була нівроку. Кілька разів займалася на велотренажері, а потім про нього забула.

Умостився на ліжку, натягнув ковдру під саму шию й заплющив очі. Ще підмугикнув, погоджуючись із дружиною, яка розповідала щось своє, і вдавав, що спить. Інна хвилину покрутилася і тихенько засопіла поруч.

А Федір не спав. Спокою не давав папірець, який щойно отримав. Раніше він навіть не задумувався, що події на сході можуть зачепити і його родину. Так, знайомі розповідали, що хтось там потрапив в АТО. У місті кілька разів ховали загиблих, але все одно це було ніби сюжет по телевізору — далеко і незрозуміло. А тут на тобі...

Уявив свого сина у формі, зі зброєю. Ні, бути вояком — зовсім не його справа. В інституті, коли вступив на військову кафедру, раділи — це захистить від служби в армії. Ще й кругленьку суму виклали. Згадав завкафедри, високого майора, не зовсім тверезого, зі шрамом через щоку. Їх звів спільний знайомий, який і ціну "послуги" уточнив, і про аудієнцію домовився.

Після тієї зустрічі гаманець Говорухи став на п'ятсот доларів легшим, а син був зарахований курсантом кафедри й почав освоювати військову справу. Хто тоді думав, що доведеться воювати? А він же ще й офіцер! Командир піхотного взводу. І це зараз кинуть його на "передок" — буде діставати з усіх боків! То "градами" накриють, то з мінометів обстріляють. По телику кожного дня сюжети, як воно там. А Іловайськ... Скільки народу полягло, а скільки невідомо куди поділося. Дотепер розшукують.

Ледве стримав важкий стогін. Зупинився в останню мить, боячись розбудити дружину. Перевернувся на бік, скрутився. Сон ніяк не йшов. Навіщо він ту повістку брав? Ще й розписався. Сказав би, що син тут не живе, та й по всьому. А тепер точно не відстануть. Чи втікати кудись малому?.. І куди він утече? Вікуся тільки голову навчилася тримати. А як уб'ють його? Від цієї думки піт проступив по всьому тілу. Що

без сина робити? Та й внучку невістка більше не дасть...

Федір перевернувся на спину, закинув руки за голову. Очі вперто не заплющувались. Може, пробувати щось вирішувати? На лікарів вийти? Знайомі, дякувати Богу, є. Тільки безплатно ніхто нічого робити не буде, а з грошима геть сутужно. Коли Вікуся народилася, все дітям віддали. Зараз одні памперси в добрячу копійку влітають. Суміші потрібно купувати мало не щодня. А зарплата в сина — копійки.

Можна гроші в когось позичити, аби тільки відкупитися. Не воювати за тих ідіотів, які у Верховній Раді сидять. Та клали вони на все і на всіх! Морди понаїдали і говорити гарно навчилися, а толку з тих розмов. І той, коли обирали, обіцяв антитерористичну операцію за два тижні закінчити. І що? Скільки вже тягнеться? Говоруха спересердя аж по ліжку вперішив. Щось сонно забурмотіла Інна, і він принишк. Думки вгамувалися і розповзлися в ніч. Утома брала своє.

Годинник показував четверту.

2

Уранці, поснідавши та звикло чмокнувши дружину в щоку, вийшов з дому. Про повістку нічого їй не сказав. Та й синові поки що говорити не збирався. Може, вдасться якось владнати справу.

Погода була зовсім не січнева. З неба сипало мокрою крупю з дощем. Вітер теж не дрімав, кидаючи те все в обличчя й викликаючи бажання швидше сховатися десь у приміщення і випити гарячого чаю. Дістав із кишені мобільний. Змерзлими пальцями шукав необхідного абонента.

— Привіт, старий, треба зустрітися.

Кілька секунд послухавши відповідь, від'єднався. Набрал колегу з роботи, щось пробурмотів про своє запізнення, після того швидко рушив до автобусної зупинки. За п'ять хвилин уже втискувався в маршрутку, а ще за півгодини переступив поріг міської лікарні. Упевнено піднявся на другий поверх. Зупинився перед дверима. Глянув на табличку з посадою та прізвищем, постукав і відчинив двері. На нього зиркнули з-під окулярів спочатку сердиті, а потім усміхнені очі огрядного лисого чоловіка.

— О, привіт! — скочив він зі свого місця. — Ну ти й швидкий! Тільки подзвонив, а вже тут, — потиснув йому руку.

— Ти, Яшка, теж летів би в такій ситуації, — примостився на стілець біля столу Федір.

— Що трапилося? — стурбовано глипнув на Говоруху Яків. — Проблеми якісь із здоров'ям? Може, в Інни? — закидав питаннями.

Федір Говоруха був знайомий з Яковом Блюхером ще зі школи. Вони сиділи за однією партою, жили в одному дворі й навіть закохувалися в одних і тих самих дівчат. Потім Федір вступив на економічний у своєму місті, Яшка поїхав до Тернополя в медичний, і їхні шляхи на деякий час розійшлися. Блюхер бував удома дуже рідко, а коли приїздив, то більше просиджував з мамою, яка не могла ним натішитися.

Після закінчення інституту молодий хірург Яків Блюхер повернувся в їхнє місто,

влаштувався на роботу до лікарні, і на цей час був уже заступником головного лікаря. Оперував, мав хорошу репутацію і непогані гроші — "вдячність" пацієнтів. Перетнулися їхні шляхи тоді, коли у Федора схопили нирки і "швидка" привезла його до приймального відділення, де якраз чергував Яшка. Відтоді вони іноді ходили разом у сауну і пили пиво. Близькими друзями не стали, однак Федір товаришем Якова таки вважав.

Говоруха вирішив спробувати вбити двох зайців одразу: поговорити про можливість "відмазати" сина від армії і попросити позичити йому для цього гроші.

— Давай, розповідай про свою проблему, — нетерпляче потер руки Блюхер.

— Ось, — Федір поклав на стіл перед Блюхером повістку.

— Твою мати! — прочитавши, вилаявся той. — До сина дотягнулися? — скочив з місця і почав ходити по кабінету.

— І я про те, — нахилив голову Говоруха. — До тебе як до рятівника прийшов, — сказав ніби жартома і водночас дуже серйозно.

— Тут, друже, розумієш... — закусив губу Блюхер.

— Гроші потрібні? — спитав напряду Говоруха. — Говори скільки — будемо вирішувати, — глянув товаришеві прямо у вічі.

— Та ну, які гроші я б із тебе брав, — Яків розкинув руки, ніби хотів злетіти. — У нас недавно двох лікарів замели. За хабарі, — скривився. — Вони теж комусь допомогти хотіли. Тепер можуть по кілька років зони відхопити. Бояться всі, принишкли, як таргани за сміттєвим відром. Позавчора родич мого товариша приходив — його теж гребуть. І... — розвів руками.

— І що, зовсім без варіантів? — розпачливо глянув Федір.

— Чому? Можемо трохи час потягнути. На якесь обстеження покладемо, в обласну лікарню направимо. Але, сам розумієш, гроші підуть солідні, а гарантії ніхто не дасть. На ці дебільні медкомісії у військкоматі тепер беруть лікарів з інших областей, щоб корупції не було. Щось вирішити дуже важко. За найменшого сумніву відправляють на дообстеження у військовий госпіталь, а там уже — всі здорові чи не дуже мертві, — солоно пожартував. — Комісувати за такий час точно не зможемо. Треба було хоч кілька місяців тому починати, і дешевше обійшлося б.

— І скільки це задоволення може коштувати? — поцікавився Говоруха.

— Недорого, от стільки, — черкнув олівцем на папері Блюхер і підсунув до Федора. — Якщо б трохи часу було — втричі дешевше.

— Ого, — не втримався Говоруха.

Сума була чималою. Та ще й без гарантій результату.

— Тут багато людей зав'язано, і всі ризикують, — пояснив Блюхер. — На жаль, — знову розвів руками, — більше нічим допомогти не можу, — підвівся з місця, ніби запрошуючи Федора до виходу. — Надумаєш — звертайся. Буду, як то кажуть, радий усіма силами допомогти.

Говоруха теж устав, мовчки потиснув руку, прощаючись, і квалливо вийшов у непогоду.

На вулиці знову сипонуло в обличчя мокрим снігом й обдуло вітром. Федір уявив, що його син за такої погоди сидить в окопі, і здригнувся. Ні, треба щось придумати. Сума, названа Блюхером, була посильною. Важко, але за тиждень її можна зібрати. Віддавати потім довго, враз не наскладаєш. Тільки резону в тому не бачив — ну протягне ще кілька тижнів. Війна чи АТО все одно до того часу не закінчиться. Хіба що, можливо, трохи тепліше стане. Ні, це не вихід. Якись інші ідеї потрібні.

Може, у військкомат сходити, а там хтось знайомий трапиться — хоч щось дізнатися вдасться. Федір, піймавши за хвіст примарну надію, не зважаючи на дошкульний вітер, покрокував до військового комісаріату.

— Куди? — суворо спитав його черговий за скляною перегородкою. — Хто викликав? Документ покажіть! — подивився пильно.

Федір дістав зім'яту повістку, протягнув у віконце.

— Десятий кабінет, — коротко кинув лейтенант, щось там у себе натиснув, і на дверях клацнув замок, даючи змогу зайти.

Говоруха пройшов довгим коридором, розглядаючи номери на дверях. Ось нарешті й потрібний. Штовхнув обшарпані двері, зробив крок до кабінету. Приміщення було поділене навпіл перегородкою висотою на рівні грудей, оббитою старим шкірзамінником, який у багатьох місцях протерся до дірок. За перегородкою, обіпершись на стіл, сидів червонощокий капітан і сьорбав з металевої кружки чай.

— Кто такой? Чего пришол? — несподівано напустився на Федора, відставивши вбік кружку. — Документи давай! — простягнув руку.

Говоруха знову поклав на бар'єр повістку.

— Паспорт!

Федір дав ще й паспорт. Капітан пильно вдивлявся в документи майже хвилину.

— І што? — нарешті спитав. — Это не ваша повестка, — промовив більш миролюбно.

— Не моя. Це синові моєму вчора принесли.

— Вот і отлічно! — невідомо чому зрадів капітан. — Вот і пусть приходить завтра на медкомісію. А потом — отдавать долг Родіне! — підняв догори вказівного пальця.

— Я якраз і прийшов уточнити, чи є якісь варіанти? — спитав Говоруха, хоча добре розумів, що нічого не владнає з цим капітаном.

— Нет! — строго сказав військовий. — За уклоненіє — срок. Два года как одін день. Ви в повестке распісалісь, значіт уведомлени. Не явітсья — ми на него в прокуратуру подадім. Онi найдут.

Кінець ознайомчого фрагменту